

Egy olvasónk emlékei

**Kedves Ercsey-Ravasz Mária,
Toroczkai Zoltán, Staar Gyula!**

Mindenekelőtt engedjék meg, hogy bemutatkozzam: Lévai Pál vagyok. A levelemből több is kiderül rólam. Szeretnék köszönetet mondani azért a két könyvért, amelyet az Önök dedikációjával ellátva küldött meg nekem a TIT, amiért a Természet Világa „Káosz, környezet, komplexitás” tematikus számában szereplő SUDOKU feladványok megoldását beküldtem:

1. Staar Gyula: De mi az igazság...
Beszélgetések Simonyi Károllyal

2. Obádovics J. Gyula:
Valószínűségszámítás és matematikai statisztika

Azért írom most ezt a levelet, mert szeretném, ha megértenék, hogy az Önöktől kapott ajándék sokkal többet jelent nekem, mint azt Önök egyáltalán feltételeznék.

Először is, Obádovics professzor könyve. Tudniuk kell, hogy általános iskolás koromban, Székesfehérváron volt egy nagyon jó matematikatanárom, aki észrevette bennem (és helyettem) a lehetőséget, és módszeresen segített felfedezni a matematika szépségeit. Szakkörre jártam, szakköri füzeteket vásárolhattam magamnak Budapesten a Pedagógus Könyvesboltban, azt az iskolával kifizettette. Szóval elkezdtem versenyekre is járni és a családban is elfogadottá, támogatottá vált ez az érdeklődésem. A nagyszüleimtől 1969 karácsonyára Obádovics József Gyula Matematika című könyvét kaptam ajándékba („Pallikának 1969 Karácsonyra Nagymamától és Nagyapától” – nagyanyám két elemi végzett, nagyapám jó kezű szobafestő-mázoló volt, mindketten könyvolvasó emberek voltak):

Ekkor nyolcadikos voltam; a nyári szünetben ebből a könyvből egyedül tanultam meg a logaritmust, a

szögfüggvényeket, valamint a differenciál- és integrálszámítás alapjait. Hihetetlen felfedezés volt! Az író és a könyv óriási érdeme az az olvasmányosság, érthetőség, amelynek révén ezt az anyagot önállóan elsajátíthatam és megszerelhettem. Így kötődöm én Obádovics professzorhoz és így különös öröm 45 év után

egy újabb, általa írt, dedikált könyvet kapni. Az általános iskolás matematikatanárom, Obádovics professzor, majd a Fővárosi Fazekas Mihály Gimnázium matematika tagozatos tanárai indítottak el egy olyan úton, amelynek olyan állomásai voltak, mint a műegyetemi elméleti fizika verseny megnyerése, állásajánlat még diákkoromban a Távközlési Kutató Intézettől, majd egyetemi doktori cím elnyerése. Bár nem lettem

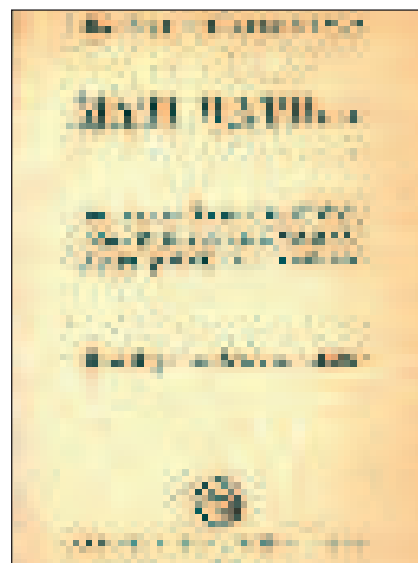

Simonyi Károly a fizika kultúrtörténetéről beszél

matematikus, sőt 10 év után a kutatóintézeti léttel is felhagytam, kollégáim mindegyik munkahelyemen egy kicsit csodabogárnak tartanak – ha más nem, ez mutatja, hogy valami azért maradt bennem a matematikusságból.

De egy bekezdés erejéig beszéljünk a Műegyetemről, ahol 1979-ben szereztem diplomát az úgynevezett B tagozaton, a „táltosképzőn”, ahogy ezt egy ELTE-s diáktól visszahallottam, ahol 4

Nagyszüleimtől kaptam

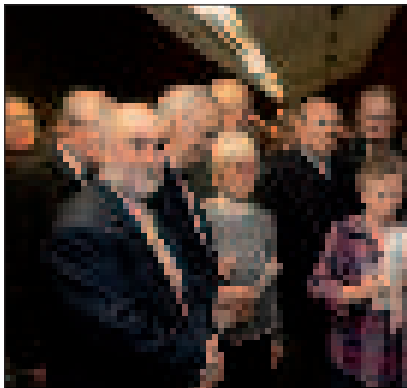
év alatt végeztük el az öt éves egyetemet, kiscsoportos foglalkozásokon, mélyebb elméleti ismereteket kapva. Ennek a kiscsoportos foglalkozásnak volt sok előnye, azonban volt egy nagy hátránya: nem vehettünk részt Simonyi professzor nagy előadásában tartott előadásain. Részen az általa írott könyvekkel vigasztalódtam, részben pedig, amikor meghirdette az ELTE-n, a délutáni órákban tartott előadásait a fizika kultúrtörténetéről, oda eljártam. Itt szerettem soha nem feledhető élményeket a professzor úr egyéniségéről. Az azonos témájú nevezetes könyvét természetesen megvásároltam és megkértem, hogy dedikálja. Elmondta, hogy mióta egy antikváriumban látta viszont egyik dedikált könyvét, azóta nem szívesen ír be könyvbe, mégis hajlandó volt nekem ezt a könyvet ajánlani, kedves szavai szerint a „lekesedésért”.

A professzor ajánló sora

Máig kincseim között tartom számon.

Ugye így már érthető, miért is jelent nekem többletet Staar Gyula Simonyi professzorral készült könyve? 2011-ben jelen voltam a Műszaki Egyetemen, amikor a Simonyi Károly Terem előtti szobrot avattuk, itt van erről két fénykép.

Simonyi Károly domborművének és a róla elnevezett előadóteremnek avatásán. A csoportkép bal szélén állok, mellettem Csurgay Árpád, Simonyi Károlyné és Csurgainé Ildikó

Még annyit szeretnék Staar Gyulával megosztani, hogy a Villamosmérnöki Kar Vári kollégiumából a Stoczek épülettel szemközti Kruspér utcába lekerülve tovább folytattam a várban megkezdett diákklub szervezését. Egy estére sikerült meghívnom Marx Györgyöt is, felejthetetlenül érdekes előadást tartott... Szóval, ami Simonyi professzornak nem sikerült, az kis túlzással, nekem, kollégista diákként 1976 körül igen... (Persze, akkor nem ismertem a „Marx-ügyet”. Lásd Staar Gyula: Simonyi Károly veszt. Forrás, 2014. november, 43-56. old.)

Most pedig térjünk rá egy kicsit a SUDOKU-ra. Pár éve, amikor töme-

gesen megjelent ez a fajta rejtvény Magyarországon és nekem is kezembe akadt, elgondolkodtam rajta, és végül kidolgoztam egy egyszerű eszközt Excelben, amely érdemben segíti a megoldás megtalálását. A könnyebb rejtvényeknél ez teljesen mechanikus eljárás, de a bonyolultabb rejtvényekkel is elboldogulok általa. A folyóiratban megjelent feladványok megoldásában is segített.

Azonban nem is ez a lényeg, hanem a SUDOKU-ról írt cikkhez kapcsolódó másik személyes történetem. Ahogy a SUDOKU káoszról szóló cikkben írják a szerzők: „A matematikában logikai korlátozás kielégítésére irányuló

feladatokban ÉS, VAGY, NEM műveletekből felépített logikai feltételeket kell kielégíteni.” A műgyetemi doktori dolgozatomban, mint villamosmérnök, ilyen logikai függvényeket mátrix-szerűen megvalósító elektronikai elemekhez kerestem a függvények olyan alakját, amelyek a legolcsóbban (a legkisebb mátrixokkal) valósítják meg az adott sokváltozós, sok logikai függvényből álló rendszert. Itt talákoztam én is az NP-teljes problémákkal, és a dolgozatomban egyik lényeges pontja olyan új lokális vizsgálatok be-

vezetése volt, amelyek révén bővült a polinomiális sok lépésben megtalálható megoldások köre. Ezt követően még terveztem, hogy a feladatok nehézségét, struktúráját megpróbálom statisztikailag jellemezni, ahogy ezt Önök is tették a cikkükben. Azonban az én életem hamarosan más irányt vett, a kutatás helyett az ipar és azon belül aztán különböző vezetői feladatok kötöttek le.

A doktori dolgozatom egyébként némi zavart okozott a Műszaki Egyetemen, mint ezt a védésen megtudtam. Ugyanis nem tudták eldönteni, hogy melyik tanszékhez tartozzon téma szerint. A szigorú tárgyalásmóddhoz, tételhez, bizonyításhoz, algoritmusok bizonyításához (!) a logikai kapcsolótan (switching theory) tárgyat oktató tanszék nem volt hozzászokva (pedig ők oktatták a Quine–McCluskey-algoritmust!), ezért a dolgozatot matematika témájúnak ítélték és a matematika tanszékkel akarták elbíráltatni. A matematika tanszéken viszont, ahol ugyan volt gráfelmélet-oktatás

is, a matematika a komplex függvénytant, a vektor- és tenzoralízist meg a sztochasztikus folyamatokat jelentette, tehát ott egy elemi matematikai, halmazelméleti, Boole-algebrai eszközökkel, számítógépes algoritmusokkal operáló dolgozat nem számított matematikának. Új volt a dolgozat szemlélete, meglepő módon a Műgyetem nem volt felkészülve a saját maga által képzett

„táltos” művének befogadására. Donald Knuth számítógép-algoritmusokról szóló könyvei jóval később jelentek meg magyar nyelven.

Remélem, hogy hosszúra nyúlt levelemet érdemesnek tartották az elolvasásra és nem is bánták meg az erre fordított időt. Köszönöm, hogy megoszthattam Önökkel gondolataimat, emlékeimet.

Baráti üdvözzel:

2014.04.06.

LÉVAI PÁL